

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

2012. 2. szám

16. évfolyam 2. szám

Meghívó

2012. szeptember 28-án 18 órától, a Nyitott Levéltárak programsorozathoz és a Kutatók Éjszakájához csatlakozva jeles professzorok előadásaival, filmvetítéssel és fontos dokumentumok bemutatásával emlékezünk meg 225 éves intézményünk kutatási teljesítményeiről és múltjáról. Az estre a könyvtárban kerül sor, a részletes program honlapunkon (<http://konyvtar.univet.hu>) olvasható.

A múzeumban is új időszaki kiállítás készül a Múzeumok Éjszakáján látott csigaházakból, amelyről szintén az Állatorvos-történeti Gyűjtemény honlapján és lapunk következő számában közlünk bővebb leírást.

Az „utolsó finn állatorvosi könyvtáros”, Raisa Ivonen

A konferencia ennek szellemében a „határ nélküliséget” elsősorban úgy értelmezte, hogy a könyvtár feladata a használó és az információ közötti határok lebontása. Ennek érdekében új könyvtárosi szerepeket kell kidolgozni, elemezni és új módszereket kell kifejleszteni: a használók képzésének egyre inkább a tudományos alkotómunkába való bevezetés irányába kell eltolódnia, ezért a könyvtárosnak az információs hálózatokban otthonosan mozgó, a technológiát készségi szinten alkalmazó, magas színvonalú szakmai tájékozottsággal rendelkező, „beágyazott” – azaz az anyaintézménnyel, szakmával együtt lélegző, gondolkodó – információs munkatárának kell lennie, aki elébe tud menni az igényeknek.

Milyen téren alkalmazható az új technológia?

Egészségügyi információt terjesztenek a közösségi hálózatokon, de elképzelhető, hogy tartalmat (például előadásokat podcast formában) egy kölcsönözhető iPodra töltenek fel, és ezen adják a használó kezébe, aki azt kocogás vagy autózévezetés közben hallgathatja. A használóképzésben és a szolgáltatások népszerűsítésében is alkalmazható valamennyi új web 2.0-ás vagy fejlettebb megoldás, de soha nem mellőzhető a személyes jelenlét, megbeszélés, ismertetés, amelyre alkalom kínálkozik a büfétől a munkaértekezletekig bárhol.

Egy másik fontos alkalmazási terület a digitális tartalmak gyűjtése, rendszerezése és rendelkezésre bocsátása. A közvetítő szerep mellett – amely a legjobb bizonyítékok megtalálásában csúcsondik ki – aktív részt

Trendek szárnyán

Már megint egy konferencia! – legyintünk gyakran a mindennapok szorításában, amikor szívesebben választanánk a pihenést, és úgy érezzük, nincs az az újdonság, amelyik felérne egy nyugodt hétvégével. Azután, ha erőt veszünk magunkon, és figyelemmel kísérik az előadásokat, vitákat, rájövünk, hogy ez a trendek megismerésének az egyik legjobb módja. A jól előkészített, rangos konferencia megfelelően válogatott előadói a jövőt hozzák koncentrált formában a hallgatóság elé.

Nem volt ez másként a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő EAHIL (European Association for Health Information and Libraries) 13. konferenciáján sem, amelyet 2012. július 4-6. között rendeztek meg Brüsszelben. A meglehetősen banális cím: *Health information without frontiers* szabad szárnyalást engedett az előadói fantáziának, így mindenki hozta, ami a tarsolyában volt, és amiről úgy gondolta, hogy érdemes megosztani az orvosi könyvtárosok közösségével.

Nem véletlen, hogy már a meghirdetés nélkülözötte a korlátokat: egy dinamikus fejlődési periódus után a könyvtári világ ismét elért egy „platót”. Az elektronikus szolgáltatások – adatbázisok, e-könyvek és e-folyóiratok, webes

felületek, interaktív elemek – magas színvonalon, üzemszerűen működnek ma már nemcsak az asztali számítógépeken és laptopokon, hanem a táblagépeken, marokszámított gépeken és okostelefonokon is. A technika jóformán mindenki számára elérhető, könnyen kezelhető. A kulcsfontosságú, főként tudományos tartalmak (és elektronikus kiadványok) jó részét azonban csillagászati összegekért nyújtják a kiemelt tartalomszolgáltatók, például az Elsevier. Ezek közvetítésében, az információáradat ésszerű mederbe terelésében van a könyvtáraknak kitüntetett szerepük.

A fejlődés iránya – és erre kíváncsian mentem a konferenciára – a minőség fejlesztése, a szolgáltatások minél egyszerűbb elérésének, igénybevételeknek biztosítása, a korszerű információs csatornák (Facebook, Twitter stb.) meghódítása, a könyvtár hagyományos tevékenységének marketingszemléletű megújítása. Amelyik információs intézmény nem tud erre a hullámhosszra ráhangolódni, az elvész a figyelemért folytatott, minden más piaci versenyénél élesebb küzdelemben, és ami fontosabb, hátrányos helyzetbe hozza közvetlen használói körét, amely kénytelen maga megküzdeni a szabad információs világ látszólag mindent lefedő és megoldó információözönével, és beérni azzal, amit ebből ki tud szűrni.

vállalnak a könyvtárak anyaintézményük tudományos teljesítményének bemutatásában az intézményi gyűjtemények, archívumok (ún. repozitóriumok) révén, illetve a szakterület tudományos értékeinek tervszerű, országosan vagy nemzetközi szinten összehangolt megőrzésében nagyszabású digitalizálási programok szervezésével (például a folyóiratok teljes anyagának digitalizálása).

Az állatorvos-tudomány érzékenyebb terület, mint az orvosi könyvtárosoké, mert az egykor önálló állatorvosi könyvtárakat nagyobb részben integrálták más (általában mezőgazdasági vagy nagy egyetemi) könyvtárakkal, így az állatorvosi irodalom is beolvadt, és elenyésző részét képezi egy-egy nagy gyűjteménynek. Egyre kevesebb szakember működik ezen a speciális területen, az „állatorvosi könyvtáros” kihalóban van. Az EAHIL keretében működő EVLG (European Veterinary Libraries Group), amelynek könyvtárunk alakulása óta a tagja, az európai állatorvosi könyvtárosokat lazán összefűző szervezet, amelynek megújulásra van szüksége. Az idősödő tagság a fiatalok aktívabb részvételét a közösségi hálózat használatától reméli, amelyen talán megfogalmazódik vagy újrafogalmazódik az állatorvosi könyvtáros szerepköre a maga sajátosságaival, amelyek követik az állatorvosi szakma sajátosságait.

Az EVLG tagjai a konferencián

A konferencián Orbán Éva ismertette az Állatorvos-tudományi Könyvtárban működő minőségirányítási rendszer egy részét: a folyamatszabályozási lehetőségeket, amelyek „jó gyakorlatként” mintát adhatnak a többi, szintén a minőségbiztosítás előtt álló (állat)orvosi könyvtárnak. Példaértékű az is, hogy a könyvtár hogyan válhat az állatorvosképző intézmény minőségügyi munkálatainak katalizátorává, erősítve ezzel saját pozícióit a különböző felsőoktatási intézményekben.

A Leuveni Katolikus Egyetem orvosi fakultása Brüsszelben alkalmas helyszíne volt a nagy rutinnal, korrekt módon megrendezett konferenciának. A rendezők hozzáállásán azonban talán érezhető volt, hogy Brüsszel Európa egyik leginternacionálisabb városa: annyi a különféle hivatalos és nem hivatalos minőségben itt járó látogató, hogy a külföldiek „kényeztetése” eszébe sem jut senkinek. Hiányoltam például, hogy a karnyújtásnyira lévő orvosi könyvtár kapui nem nyíltak meg a konferencia résztvevői előtt. Brüsszel ezzel együtt barátságos és szép város, a szecesz-

zió és a modernitás harmonikusan jelennek meg egymás mellett, ahogyan a sokféle ember is békében élvezzi a parkokat a nyári ludak és a törpenyulak, valamint a sörözőket egymás társaságában.

Állatorvosi cégér Brüsszelből

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének egy héttel később megrendezett 44. Vándorgyűlése Győrben (2012. július 12-14.) hasonlóan általános megfogalmazású címet viselt: *Stabilitás – innováció – inspiráció: könyvtárak változó környezetben*, és nem kevésbé változatos megszólalásokat hívott elő a tizenegy szekció tagjaiból. A párhuzamosan futó szekcióülések szerteágazó, gazdag kínálatából nehéz volt válogatni. Természetesen meghallgattuk gödöllői kollégáink (Háromszéki-Virág Fruzsina, Sinka Róbert) beszámolóját a SZIA, a Szent István Archívum építésével kapcsolatos elvi és gyakorlati problémákról és eredményekről, illetve egy érdekes felmérésükről, amelynek keretében megkérték a hallgatókat, írják le, mely kifejezések kapcsolódnak a fejükben a *könyvtár* fogalomhoz (Kristóf Ibo-ly). Megtudtuk, hogy a „csend” és a „polcok” statikus képeit a használóképzés végére felváltják az információ, a hivatkozás és más fontosabb, szakszerűbb fogalomtársítások.

A Mezőgazdasági Szervezetnek a múzeumi könyvtárosi szekcióval közös ülésén bemutattuk koncepciónkát és eredményeinket, amelyek révén fontos állatorvos-történeti források tesznek elérhetővé mindenki számára. (OÉ)

Költözés „házon” belül

Sok könyvtár életében elérkezik az a pillanat, amikor kinövi a rendelkezésére álló tereket. Az Állatorvos-tudományi Könyvtárban is ez történt: a raktár egyre szűkösebbnek bizonyult a régebbi, ám még gyakran forgatott könyvek, tankönyvek, folyóiratok számára.

A Jegyzetbolt melletti külső raktárhelyiségben (az egykori röntgenlaborban) – a kar támogatásának köszönhetően – négy éve kezdődött meg a tömörraktár kiépítése, amely-

nek polcaira először régi folyóiratok kerültek. Évente két-két új „utca” készült el, idén nyáron pedig befejeződtek a tömörraktár építésének munkálatai. A hely tehát már adott volt a küszöbön álló költözéshez.

Ehhez azonban természetesen fel kellett dolgozni, a számítógépes katalógusban is kereshetővé kellett tenni azokat a könyveket, amelyeket a külső raktárban kívántunk elhelyezni. Már 2009-2010 táján megkezdődött a könyvtár 1945 előtti, értékes anyagának bevitel a HunTéka könyvtári rendszerbe. (Nagy segítséget jelentett, hogy egyre bővült azoknak a hazai és külföldi könyvtáraknak a köre, amelyeknek a katalógusából „lehívhatók” a könyvek legfontosabb adatai, így legtöbbször csak kiegészítésre, javításra volt szükség.) 2011-ben még nagyobb lendülettel folytatódott a munka, 2012 nyarán és a könyvtár augusztusi zárva tartása alatt pedig nyolc munkatárs gőzerővel dolgozott azért, hogy augusztus 13-14-re, a költözés időpontjára a teljes állományrész, több mint 8000 könyv feltárása megtörténjen. Egy oszlop – mindössze hat polc – híján sikerült is csapatunknak teljesítenie a tervet, ezért a költöztetéssel párhuzamosan kis létszámban, de töretlen lendülettel, kitartással forgattuk a régi könyveket a teljes feldolgozás befejeztéig.

Magyary-Kossa Gyula, Wellmann Oszkár, Marek József, Raitsits Emil és más kiválóságoknak a könyvtárra hagyományozott könyvei is megtalálhatók ebben a külső raktárban elhelyezésre került állományrészben, amelynek legnagyobb része német nyelvű a magyar, francia, orosz, latin mellett, de számos olasz, illetve egy-egy török, ukrán, vietnami nyelvű kiadvánnyal is találkoztunk munkánk során. Kollégáink derekasan megküzdöttek a szép, ám rendkívül nehezen olvasható gót betűs régi könyvekkel, és sokszor megcsodáltuk a tulajdonos díszes ex librisét is vagy meleg hangú dedikálásokat olvashattunk.

Érdekes, tanulságos, ugyanakkor sző szerint piszkos munka volt a „retrospektív feldolgozás”. A Rottenbiller utca porától a rosszul záródó ablakok sajnos nem védik meg az állományt.

Ákárcsak az előző években, a könyvek műanyag rekeszekbe pakolását, a raktár felső szintjéről lehozatalát, kocsira emelését, átköltöztetését a tömörraktárba, valamint ott a polcokra a megfelelő sorrendben történő felrakását az M-PaKK Bt., Maurer Péter és munkatársai – rutinos könyvtárköltöztetők – végezték.

A könyvtár értékes és érdekes 1945 előtti anyaga kereshető a katalógusban: <http://193.6.204.110/monguz2/index.jsp>. (PVO)

A lihegő gólyák útja

A csendes nyári időszakot minden évben kihasználjuk egy csapatépítő és egyben tanulmányi kirándulás megszervezésére, amitől

sem a trópusi záporok, sem a rekkenő hőség nem tántoríthatnak el bennünket. Idén két helyet vettünk célba: a poroszlói Tisza-tavi Ökocentrumot és a Hortobágyi Madárparkot és Látványkórházat.

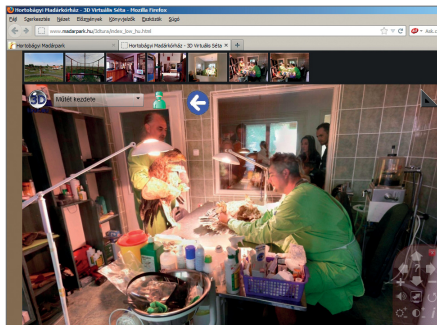
Az ökocentrumban először körüljártuk a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó vízi sétányt. Rövid hajókázás után egy másfél kilométer hosszú pallón végigsétálva megismerkedtünk a Tisza-tó növény- és állatvilágával. Mesterséges tórol van ugyan szó, de közel negyven év alatt a természet magába öleli az emberi alkotásokat is. A jól ismert békalencse mellett megcsodáltuk az egykor közönséges, ma szigorúan védett sulyom víztükröt befedő szőnyegét, amelyen sirályok, vadkacsák, kócsagok és egy vízityúk pihentek vagy szedegettek. Megkedveltük a békátutajt és a rucaörömöt, csak azt sajnáltuk, hogy a húsevő rence éppen nem virágzott. Igaz, ahhoz, hogy a víz alatt a levelén lévő tömlőkkel végrehajtott, a Vénusz légy-csapójánál százszor gyorsabb zsákmányszerzését megfigyelhessük, mikroszkópra és szupergyors kamerára lett volna szükségünk.

A kinti séta után betértünk az ökocentrum épületébe. Az alagsorban hatalmas és látványos akváriumokban, illetve víz alatti alagúton csodálhattuk meg a hazai halfauna képviselőit a szírványos öklétől a legendás

vizáig. Az emeleten kételtünk és hullók, valamint ázsiai vidrák vártak bennünket. A kiállótornyból pedig áttekinthettük a hatalmas tórendszer, amely a vízi sportok kedvelőinek, a horgászoknak és a természet szerelmeseinek egyaránt számos örömet kínál.

A park szomszédságában elfogyasztott ebéd után tovább indultunk a Hortobágyra, részben a turistacsalogatók és az aszály által a festményekről ismert hangulatától megfosztott kilenclyukú híd megtekintése, részben a madárpark és madárkórház megismerése céljából. A madárparkban meglepetten és érdeklődéssel léptünk a „látványkórház” folyosójára, ahol a „kórtermekben” a kuviktól a gólyáig mindenféle beteg lábadozott, a műtőben pedig éppen egy ifjú rétisas vizsgálata folyt. A „beteg” legyengült állapotát – egy családi ház tetején könnyűszerrel fogták be – rosszabb esetben mérgezés, jobb esetben csak a nem kielégítő táplálkozás okozta, tudtuk meg a madárdoktortól, dr. Déri Jánostól, aki hamarosan arról is tudósított bennünket, hogy a kezelés után – reménytelen módon – a páciens elfogyasztott egy halat, így talán hamarosan visszakerülhet a szabadba.

Soha nem láttunk még ilyen közelről ragadozó madarakat, különösen nem kétméteres szárnyfesztávolságú sást. A látogatás után még kevésbé értettük meg, hogy lehet méreggel, söréttel ezekre a fenséges, a szabadságot jelképező állatokra támadni. Ugyanakkor szembesültünk azzal a szakmai-etikai dilemmával is, hogy vajon a félszárnyú, féllábú csonka vadállatok, vadmadarak számára az életben maradás-e a leghelyesebb „ítélet”?

Reméljük, hogy a madárpark és a kórház nemes erőfeszítései, de sok tekintetben szomorú látványossága hozzájárulnak ahhoz, hogy a vadmadarakat megszeressék, hogy kevesebb legyen az értelmetlen pusztítás, és elterjedjenek a másik közvetetten szinten emberi kártételtől, az áramütéstől óvó papucskok, villogók és egyéb eszközök.

Valamennyiünk számára élmény volt ez a nap, mert bár a gólyák is tátott csőrrel igyekeztek hűsíteni magukat, ismét bebizonyosodott, hogy a hazai természeti csodák éppen olyan érdekesek, szépek és izgalmasak, mint a világ bármely más, nagyra értékelt látványossága. A levegő és a vizek számos titka

feltárult előttünk, és biztos, hogy az ilyen tapasztalatok birtokában könnyebb ráhangolódni biológus hallgatóink, kutatóink kérdéseire.

Új kézben az EISZ-program

Az Elektronikus Információs szolgáltatás program több mint tíz éve biztosítja a felsőoktatási és kutató intézmények számára a legfontosabb szakirodalmi adatbázisokat. A program felügyelője, ügyintézője ettől az évtől a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára lett, ami a tudomány és a könyvtárak oldaláról ésszerű megoldásnak tűnik. Az olyan jelentős adatbáziscsomagok mellett, mint a Web of Knowledge és a Science Direct/Scopus, a mezőgazdasági, élelmiszer-tudományi és állattani adatbázisokat is e konzorcium keretében kapja egyetemünk, remélhetőleg október 1-től.

Az első félévben a kar, illetve az egyetem fizette elő a számunkra legfontosabb CAB Abstracts adatbázist, amely az állatorvostudományt legteljesebben lefedő bibliográfiai forrás, mint ezt Douglas, J. C. et al. *Searching the Veterinary Literature: A Comparison of the Coverage of Veterinary Journals by Nine Bibliographic Databases* című cikkében megállapítja. Bár az ún. magfolyóiratokból a Scopus is jelentős részt dolgoz fel, ha tágabb kört, az állatorvosi témájú cikkeket közlő több mint 1100 folyóiratot tekintjük, kiderül, hogy a CAB Abstracts ezeknek is 90%-át feldolgozza, míg a Scopus mindössze 58%-kal követi a sorban.

Reméljük, a kezdeti nehézségek után folyamatos lesz a szolgáltatás, és az előfizetők is lépést tudnak tartani a sajnos változatlanul nem csökkenő előfizetési díjakkal.

Fotókiállítás

A Biológiai Intézet volt a 2012. évi Múzeumok Éjszakájának főszereplője. A sok általuk hozott attrakció között *Titkos szépségek* címmel fotókiállítást rendeztek a hallgatók és az oktatók képeiből az alacsonyabb rendű állatokról, amelyek jellemzően az est témáját adó „nemszeretem” kategóriába tartoznak. A kiállítás válogatott darabjai megtekinthetők 2012. szeptemberétől a könyvtár olvasótermében.

¹ Journal of Veterinary Medical Education (2012) Epub ahead of print.